

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28 Cor.
Pe un jum. . . 14
Pe o lună . . . 2-40

Nrul de Duminecă:
Pe un an . . . 5 Cor.
Pentru România și
America . . . 10 Cor.

Nrul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferencz-utca 20.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțămite publice și Loc de-
schis costă fiecare șir 20 fil.
Manuscripte nu să ina-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Neînțelegeri locale.

Nimic nu poate fi mai rău înțeleasă ca o pornire sinceră de regenerare a unor stări sociale, dovedite ca protivnice progresului. Limbajul cel mai concis și claritatea cea mai desăvârșită în expunerea ideilor, pe cum și bună-cuviința cea mai mare în ton, împinând reacțiunea cea mai violentă și aduce neliniște în părțile vinovate ale societății. Și efectul acesta este foarte firesc. Orice reformă propusă, orice schimbare de situație, e menită să provoace o ciocnire de interese și de sisteme întregi de principii, adeseori chiar de persoane. Căci iai omului credința cea veche, sau iai ciolanul de toate zilele, cu care s'a obișnuit și la care râvnește și vei proclama războiul cu siguranță. Dar e cert, că de nimic nu te izbești la noi așa de grozav, în anumite tendințe reformatoare, ca de pricinile locale.

Cum trăim noi la țară, sau la oraș, așa zilnic împreună, de obicei nu problemele generale sânt acelea cari ne leagă și ne dau îndrumare vieții. Sfânta cauza națională nu s'ar putea zice că trăiește deplină în conștiința tuturor și nici idei de dezvoltare culturală nu ne frământă atât de mult și în orice caz nu ne consumă toată energia. Aceste sânt doar gândurile de sărbătoare ale unor idealisti, izolați de marea mulțime pe când rostul vieții însăși se desfășoară în condiții mult mai inferioare, pe un tărâm mult mai rodnic, în interese individuale și într'un cadru de patimi personale, cu totul neatârătoare de probleme abstracte.

Icoana vieții noastre publice cine n'o cunoaște de altfel? Nu există un sat, necum un centru mai mărișor, în cari deosebirile să nu se ivească pe motive individuale. Întâia deșteptare a țaranului i-a adus șabloane constituționale și a provocat oare-care mândrie de cetățean, cunoscător al legilor. Întâia bancă sâtească i-a deschis poște și rivalități. În cea dintâi societate, sau reuniune, ce se alcătuieste, se naște o goană pătimășă după ranguri și onoruri. Iar la orașe și orașele, în cluburi de tenis sau de popici (ca la Hațeg), în societăți de cântări sau de femei române (ca la Făgăraș), în casine și la club comitatens, pretutindeni și peste tot e un furnicar de neastâmpăr, un proces de subminare și de intrigi ascunse între o fracțiune și cealaltă, o pu tare de vorbe urite, de calomnii și bănuieli, dela unii la alții. Este acesta aluatul, din care se formează pe urmă cei mai mulți, dintre cei ce își aroagă roluri și și creiază situații și și mută mai la larg terenul de activitate.

De câte-ori vei căuta însă, ca în toiul acestor coprinși de interesele lor locale, de râvnele și preferințele lor personale, să duci o lumină mai deosebită, să i câștigi pentru o cauză mai mare, — ești expus să nu fii nici odată înțeles, decât prin prisma stărilor de acasă. Principiul și ideea se sfarmă totdeauna de realitatea pornirilor particulare. Când în acțiunea ta, de a produce un curent nou, te izbești de vechile lor deprinderi; când bănuiesc ei, că vrei să i scoți dintre zidurile cetății lor ruinate și să te constitui în dușman al poftelor lor nestavi-

lite, ei nu te iartă nici mort și nu se odihnesc până a nu recurge la cele mai umilitoare mijloace de atac împotriva-ți.

Și iată cum la noi totdeauna cauzele cele generale se bagatelizează și cum adeseori neînțelegeri locale, urile mărunte și rivalitățile interesate se pun de-acurmezișul, cu un întreg aparat de intrigi și de răutăți omenesti, celor mai generoase idei de progres.

Să ne oprim la unul din aceste veșnice izvoare de gâlceavă și de poticnire în viața noastră publică, la hărțuielile profesionale. Câte deosebiri de vederi și de procedări nu au provenit din această bifurcare a religiei neamului nostru! Cât rău imens nu ne face agitația locală neîncetată a preoților și învrăjbirea lor pe chestiuni mărunte, câtă vreme chestiunea cea mare, a unei educațiuni morale serioase, îi lasă pe toți atât de nepăsători.

Dar să ne oprim și la cazul recent al »Tribunei«. Este știut și a putut vedea ori și cine, că în tot ce s'a improvisat în jurul nostru, cu ocazia procesului ce s'a strecurat, n'a fost decât pornirea de a coborî o cauză atât de frumoasă la nivelul supărărilor locale și al intereselor personale. Respingătoarea campanie împotriva noastră n'a fost pornită din afară și n'a putut fi sprijinită de nimic principiar, ci oameni, cari trăesc cu noi și dușmani locali, jigniți în orgoliul lor, au uneltit în contra noastră. Probă că la mijloc este numai o ură locală și numai o tendință de a combate și a dărâma cu furie instituțiile noastre, ridicate în cursul anilor cu atâta entuziasm și

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

Guy de Maupassant.

Grima lui Moș Bonifaciu.

În ziua aia, factorul Bonifaciu, plecând dela oficiul poștal, observă că drumul pe care îl va face va fi cu mult mai scurt decât de obicei, și se simți mai vesel. Era însărcinat cu împrejurările satului Vireville, și când se întorcea, seara, din lungul și obositorul lui drum, făcea adesea mai mult de 40 de kilometri cu piciorul.

Deci împărțirea va fi repede făcută; putea ca să hoinărească puțin pe drum, și la 3 după amiază să ajungă acasă. Ce noroc!

Eși din sat pe șoseaua Sennemare și începu împărțirea. Era prin lunie, în luna verdeții și înfloririi, adevărată lună a plaiurilor.

Imbrăcat cu bluza-i albastră, și în cap cu un chipiu negru, cu o tresă roșie, tecea, pe cărări strâmte, cu de secară, ovăș sau grâu, înotând până la umeri în semănături, și capul lui trecând pe de-asupra spicelor, părea că înoată într'o mare liniștită și verzuie, pe care-o adiere ușoară o făcea să onduleze încet.

Intra în ferme prin porțile de lemn, făcute din copacii de pe povârnișuri, umbrite de două șiruri de fagi, și strigând pe nume pe țaran: »Bună ziua Chicot!«, și îi întindea ziarul lui favorit *Le petit Normand*. Fermierul își ștergea mâna de dosul pantalonilor și lua foaia de hârtie, o pune în buzunar ca s'o citească cu ră-

gaz, după prânzul dela amiază. Cănele, care stătuse până atunci într'un butoi, la rădăcina unui măr strâmb, lătră cu furie, smuncindu-se în lanț; și pedestrașul, fără să se întoarcă, plecă în pas militar, întinzând marile-i picioare, cu mâna stângă pe geantă, și cu dreapta învărtind bățul care mergea ca și el într'un mod continuu și grăbit.

Împărți imprimarele și scrisorile în cătunul Sennemare, apoi luă drumul peste câmp ca să duc corespondența receptorului, care stătea într'o casuță, ca la un kilometru departe de sat.

Chapatis, era noul receptor, venit numai de o săptămână, și înșurat de curând.

Prima gazeta din Paris, și, câte-odată, factorul Bonifaciu, când avea timp, arunca din fugă o privire pe imprimat, înainte de-al duce desinatoului.

Deci, își deschise geanta, luă foaia, o scoase de sub bandă, o deslăcu și începu să citească mergând Prima pagină nu-l interesa de loc; politica îl înfricoșă; citea totdeauna chestiile bănești, dar întâmplările diverse îl pasionau.

Erau din belșug în ziua aia. Rămase chiar mut la citirea unei crime întâmplată în casa unui păduar, încât se opri în mijlocul unui lan de trifoi, ca să citească mai în voie. Detaliile erau îngrozitoare. Un lemnar, trecând dimineața prin apropierea casei pădurarului, zărise puțin sânge pe prag, care lucru îl atrase atenția. »Pădurarul o fi împușcat vr'un epure, astă noapte,« gândi el, dar apropiindu-se văzu că ușa rămăsese întredeschisă și că broasca fusese fărâmată.

Apoi, cuprins de frică, fugi în sat, anunță pe primar, acesta luă ca ajutoare pe pădurarul-șef și

pe învățător: și cei 4 oameni veniră împreună. Găsiră pe pădurar cu gâtul tăiat în fața căminului, pe nevastă-sa gătuată în pat, și pe fetița lor, în vârstă de 6 ani, înăbușită între 2 saltele.

Factorul Bonifaciu rămase mut gândindu-se la crima asta ale cărei împrejurări i-se păreau înălțuite, simți o slăbire în picioare, și strigă destul de tare:

— În adevăr, sânt unii oameni chiar ca niște canale!

Apoi puse jurnalul în banda de hirtie, plecă, cu capul îmbuibat de amănuntele crimei. Ajunse la locuința lui Chapatis deschise porțile grădiniții și s'apropie de casă. Era o casuță mică, i.e. având decât parter, acoperită cu un coperiș mansardat. Era cu cel puțin 500 de metri depărtată de cea mai din apropiere.

Factorul urcă cele 2 trepte ale scării, pușe mâna pe clanță, încearcă să deschidă ușa, dar observă că era închisă. Apoi, zări că obloanele nu fuseră date în lături și că nimeni nu eșise de acolo în ziua aceea.

O neliniște îl cuprinsese, căci Chapatis, dela soșirea lui, se scula dis de dimineață. Bonifaciu își scoase ciasu. Nu erau decât 7 ore și 10 minute de dimineață; era deci cu un ceas mai de vreme ca de obicei. Nu îl interesa, receptorul trebuia să fie acasă.

Apoi dădu un șicol, mergând cu precauție, ca și cum ar fi fost vr'o primejdie. Nu observă nimic suspect, decât niște urme de om, într'o brazdă de fragi.

Dar deodată, rămase încrămențit, neliniștit, trecând prin fața unei ferești. Se auzia gemând într'o odaie.

puse cu atâta desinteresare la îndemâna obștei românești, este faptul, că tot adversarii noștri locali voiesc să ni-se așeze în coaste cu un nou ziar. Orb este cine nu vede și surd cine nu aude, că aici nu a fost vorba nici de salvarea solidarității, nici de presupusa apărare a partidului național, nici de înlăturarea unor atacuri exagerate, ci pur și simplu de o abominabilă revoluție locală, pornită cu toată stratagema mișcărilor de suburbii.

Neînțelegerile aceste locale, ce se dau tot mai mult la iveală, cu tot cortegiul de insuficiențe morale și cu toată brutalitatea unor rivalități egoiste, trebuie scoase de-a binele în evidență și aduse la cunoștința aceluia, cari ne urmăresc de departe în manifestările noastre politice. Căci lucrurile se prezintă cu totul altfel, în realitatea lor, de cum sânt arătate din sorginte unilaterale. Sânt multe capitole sau epizoduri din viața Românilor din Ungaria, cari sânt trimbițate ca chestiuni de principii, ca »tradări«, sau ca bravuri naționaliste, iar în fondul lor nu sânt decât niște manifestații nejustificate ale unor răzbunări și interese personale dintr'un colț de provincie.

Ziarele ungurești și Scotus Viator. După o săptămână chiar, înregistrează și ziarele ungurești știrea dată de noi despre distincția ilustrului nostru prieten, Scotus Viator, prin diploma de *doctor litterarum* ce i-a conferit universitatea din Oxford pentru cartea sa „Racial Problems in Hungary”. „Pesti Hir-lap” spumegă de mânie și injură în modul cel mai trivial pe distinsul scriitor „maghiarofob” — care drept recunoștință „pentru ospitalitatea ce i-au oferit Ungurii” încearcă să producă în străinătate o opinie dușmană amabililor compatrioți.

Da, compatrioții noștri au fost foarte ospitalieri, și scriitorul Seton Watson nu uită să le mulțumească pentru amabilitatea, că primăvara trecută, la alegerile din Zips, au avut bunăvoința să-l țină închis patruzeci și opt de ore într'o casă, păzit de sulitele jandarmilor, ca nu cumva să se atingă cineva de pielea lui. Scriitorul nu a întârziat să răsplătească

Se apropie, și călcând într'o brazdă de cimbru, puse urechia la fereastră ca s'audă mai bine; înadevăr, se auzia gemând. El auzia, foarte bine, lungi suspinuri dureroase, un fel de horcăieli, un zgomot de luptă. Apoi geamătele deveniră foarte puternice, foarte dese, accentuându-se chiar, schimbându-se în strigăte.

Apoi Bonifaciu, neîndoindu-se că în acest moment acolo, la receptor, se petrece o crimă, plecă în fugă, traversă grădina, se repezi pe câmpie, printre recolte, suflând din greu, scuturând geanta care se bătea de solduri, și ajunse istovit, găfâind răcâcit, în ușa jandarmeriei.

Brigadierul Malautour, dregea un scaun rupt, cu ajutorul unui ciocan și a mai multor cuie. Jandarmul Rautler, ținea între picioare mobila stricată și bătea cu ciocanul un cui; apoi brigadierul, răsucindu și mustața, cu ochii mari și plini de atenție, isbea la toate loviturile degetele inferiorului său.

Factorul, cum îl zări, zise:

— Vino iute, îl omoară pe receptor, iute, iute!

Cei 2 oameni întrerupseră lucru și ridicară capetele, capetele mirate ale unor oameni pe cari îl surprinzi și deranjezi.

Bonifaciu, văzându-i mai mult mirați decât grabiți, repetă:

— Iute, iute! Hoții sânt în casă, am auzit un strigăt; nu e timp de pierdut!

Brigadierul, aruncând ciocanul la pământ, întrebă:

— Cine te-a încunoștințat de faptul ăsta?

Factorul răspunse:

după cuviință această ospitalitate, iar presa maghiaro-semită țipă a primejdie, văzând cum cad proptelele putrezi pe cari se răzima pretinsa ospitalitate și toleranță a Ungurilor în străinătate.

Speranțe înșelate. Am înregistrat uralele de veselie ale compatrioților noștri la vestea că delegațiunile vor fi inaugurate de însuși moștenitorul de tron. S'a crezut în taberele maghiare că moștenitorul va profita de acest prilej pentru a risipi pâcla de injurii cu cari presa și opinia patriotică a crezut să-i poată determina planurile ce-și va fi făcut pentru dominațiunea sa din viitor. S'a cultivat din partea acestei prese ani întregi și în mod sistematic aversiunea pentru viitorul domnitor al țării și înțelegem totuși elanul de fericire ce ar sbucni azi în opinia publică ungurească dacă viitorul domnitor ar ține să desmintă prea grațios legendele puse în circulațiune. Dar moștenitorul nu voește să le dea nici măcar acest semn al milei, căci — dupăcât anunță un comunicat semioficios — nu va stărui în Budapesta decât *cinci ceasuri și jumătate* și va pleca apoi iarăș ca să-și ascundă de ochii avizi ai compatrioților noștri »misterioasă«-i personalitate, lăsând în urma sa un câmp întreg de speranțe veștejite...

Va sosi la Budapesta mâine, Joi, cu trenul din zori, la ceasurile 7 și 40 de minute. La gară nu s'a îngăduit nici un eclat dinasticismului unguresc. La ceasurile 10 va acorda o audiență baronului de *Bienerth* primului-ministru austriac, la 10 și jumătate contelui *Khuen*, la 11 va primi pe delegații Austriei; la 12 pe delegații ungari, iar după masă va pleca numai decât, *cu cel dintâi tren* la Viena. Nu se va ține nici obișnuitul *cerde*, fiindcă moștenitorul nu e înzestrat cu simțul necesar pentru aprecierea lealității bărbaților politici unguri.

— **Delegațiunile.** Azi au avut loc în Budapesta ședințele de constituire ale delegațiunilor. Delegațiunea ungară și-a ținut ședința la parlament, alegând de președinte pe contele

— M'am dus să i duc jurnul și 2 scrisori, când observai că ușa era închisă, și că receptorul nu se sculase. Făcui înconjurul casei, pentru a vedea, și auzii geamăte, ca și când ar fi gătit pe cineva sau iar fi tăiat gâtul, apoi am fugit repede ca să te caut. Nu e timp de pierdut!

Brigadierul, întorcându se, zise:

— Și n'ai cerut aju or nimănu?

Factorul, îngrozit, răspunse:

— Mi era că n'o să fim de ajuns.

Apoi janda-mul, convins, zise:

— Să mă îmbrac, și te voi urma.

Apoi intră în cazarmă, urmat de soldatul care ducea scaunul.

El veniră aproape imediat, și toți 3 plecară, în pas gimnastic, la locul crimei.

Ajungând aproape de casă, domoliră mersul din precauție, și brigadierul își scoase revolverul; intrară apoi încet în grădina și se apropiară de zid. Ușa rămăsese închisă.

— Îi vom prinde, murmură brigadierul.

Moș Bonifaciu, tremurând de emoție, îi făcu loc să treacă în partea cealaltă, și arătându-i o fereastră:

— Aici, zise el.

— Și brigadierul înaintă singur, și-și puse urechia la geam. Ceilalți 2 așteptau, aproape, cu ochii ațintiți asupra lui.

Rămase mult timp nemișcat, ascultând. Pentru aș apropia capul mai bine de oblonul ferestrei, își scoase tricoul și îl ținea în mâna dreaptă.

Ce auzia el? Figura lui nerăbdătoare nu arăta nimic, dar adesea mustața i-se ridica, obrazii i-se contractară ca pentru un rîs neliniștit, și trecând

Zichy Agost, de vicepreședinte pe fostul ministru *Láng Lajos*, Delegațiunea austriacă s'a întrunit la palatul ei din strada Academiei, Recepțiunea la moștenitorul de tron, arhiducele *Francisc Ferdinand* va avea loc mâine, Joi.

Al treisprezecelea proces de presă. Redactorul nostru responsabil dl *Iuliu Ciurgiu*, este citat pe zilele de 3 și 9 Ianuarie la judele de instrucție din Oradea-mare, pentru a fi interogat în două procese. Numărul total al proceselor este acum de 13.

— **Distincția ministrului plenipotențiar al Italiei la Viena.** Se anunță din Viena că *M.* Sa a dăruit ducelui de *Avarna* marea cruce a ordinului *Leopold*. Ducele care întocmai ca antecesorul său, contele *Nigra*, e de doi ani la Viena ca ministru plenipotențiar al Italiei, și-a câștigat mari merite pentru menținerea relațiilor prietenești dintre cele două puteri.

Urmașul contelui Aehrenthal. Ni se anunță din Budapesta: Pe culoarele delegațiunii austriace s'a comentat azi viu vestea preținsei demisiuni a contelui *Aehrenthal*, veste care, dupăcum am anunțat ieri s'a lansat din *Petersburg* și viza ca urmaș în situația ministrului de externe pe ambasadorul conte de *Berchtold*. Un membru al senatului austriac a declarat în chestiune următoarele:

— Contele de *Berchtold* nu va fi prea încântat de vestea ce s'a lansat în legătură cu el, dupăce crizele portofoliilor de externe au arătat totdeauna că numele ce se colportează, de obicei nu ajung la țel. La noi, în special, aceia vor fi miniștri a căror nume nu se pune de loc în circulație.

Camera magnaților. În ședința sa de azi camera magnaților a adoptat, aproape fără discuție, proiectele desupra aplica ea judecătorilor la ministerii, despre monopolul bitumelor, despre câteva linii vicinale și alte proiecte mai mărunte, câte s'au votat în ședințele din urmă de deputați. Camera magnaților nu va mai ține ședințe până după anul nou gregorian.

din nou prin brazda de cimbru, reveni la cei 2 oameni, cari îl priveau cu mirare.

Apoi le făcu semn să-l urmeze, mergând în vârful picioarelor; și, evenind la intrare, porunci lui Bonifaciu să vâre pe sub ușă jurnalul și scrisorile.

Factorul, mirat, se supuse cu blândețe.

— Și-acum la drum, zise brigadierul.

Dar, dupăce eșiră pe poartă, el se întoarse către potaș, și cu un aier de bătae de joc, prindu-l surizând, închizând un ochiu, dar cu vădită bucurie zise:

— Ce șmecher ești!

Bătrânul întrebă:

— De ce? am auzit, zău c'am auzit!

Dar jandarmul ne mai puându se ține, isbucni în rîs Rîdea de se prăpădea, ținându-se cu mâinile de burta, cu lacrimi în ochi, cu mușchii din jurul nasului contractați. Și ceilalți doi, împietriți, îl priveau.

Dar, cum el nu putea să vorbească, nici să isprăvească să ridă, nici să-i făcă sa-l înțeleagă de cele petrecute, făcu un gest, un gest popular dar cam mojicesc.

Cum nici acum nu fu înțeles, îl repetă de mai multe ori chiar, arătând cu capul casa închisă.

Și soldatul lui, înțelegându-l, isbucni la rândul lui și el într'un rîs teribil.

Bătrânul rămase tâmpit între aceștia 2 oameni cari se strămbau de rîs.

Brigadierul, în fine, se liniști, și dăncu-l bătrânului o palmă, ca în glumă îi zise:

— Ah! pă-ănci, al dracului păcălici! o voi numi o crima lui Moș Bonifaciu!

„Primejdia“ votului universal.

Vizionarii utopiei imperialiste, au primit de cârbătorile catolice un surjitor neașteptat. Într-un ziar vienez profesorul Schmoller, de la universitatea din Berlin, a publicat un vast articol asupra situației politice și economice interne a regatului prusian, arătând că situația aceasta nu e încă îndejuns de consolidată pentru a putea înfrunța «primejdii» eventualei introduceri a sistemului electoral universal. Votul universal, raționează autorul, poate să producă rezultate favorabile numai în cadrele autonomiilor comunale și în cele ale însoțitorilor de interes local, unde interesele materiale nu sânt mult diferite și săpânește o mai mare concordanță de vederi, un patriotism mai omogen între membri societății. Elementele ce n'au atins încă gradul unei maturități politice, marile mase provinciale, trebuie să-și primească educația politică, înainte de toate în atmosfera redusă a autonomiilor provinciale și numai celor mai avansate dintre ele să li se îngăduie participarea la puterea cea plină de o grea răspundere, a statului; cel ce-ș revendică un cuvânt în conducerea destinului unui stat întreg, trebuie să fie înarmat cu cunoștințe temelnice de drept constituțional, să aibă într'un grad mai dezvoltat simțul răspunderii politice și să stăpânească o mai largă sferă de cunoștințe culturale. Prusia nu e încă ajunsă la un stadiu de generală cultură și maturitate politică și în consecință votul universal ar putea să aibă numai urmări fatale pentru ea.

Credem că profesorul Schmoller e un spirit refractar pentru adevăratele sociologii moderne și găsim că e un fel de vent sprijinitor al refericitei politice de desnaționalizare contra polonezilor și că teoriile de sale emanează toate din lozincă șovinismului prusian. Împrejurarea aceasta clară însă, nu împiedică pe «Budapesti Herald» să reproducă partea referitoare din articol, drept un trofeu al doctrinei panmaghiare și s'o înfățișeze cititorilor ei cu următoarele reflexiuni transparente:

«Iată, Prusia viețuește acolo în centrul culturii apusene. Politiceste și economiceste e matură, puternică, dezvoltată. Cel puțin nouă ni-se pare

Factorul, făcând niște ochi teribili, zise:

— Zău că am auzit.

Brigadierul începu să râdă. Jandarmul se puse pe iarbă și răsă și el.

— Ah! ai auzit. Și pe nevastă-ta, nu-i așa că tu o omori, hei păcălici?

— Nevastă-mea?

Se gândi puțin apoi zise:

— Nevastă-mea... Da, ea s'biară când o bat... Dar s'biară, nu glumă. Cum, adică Chapatis ș'o bate pe-a sa?

Apoi brigadierul, într'o isbucnire de veselie, îl întoarse de umeri ca pe-o păpuse, și-i spusese ceva la ureche, pe când cellalt rămase tâmpit, de mirare. Apoi bătrânul, gânditor, urmă:

— Nu-i așa... nu... nu-i așa... nu-i așa...

A mea nu mi zice nimic... Asta n'am crezut o niciodată... dacă e posibil... apoi e o martiră...

Și, nedumerit, încurcat, rușinat, plecă iar pe câmp, pe când jandarmul și brigadierul, câzând mereu și strigând, de departe, glume soldătești, îl priveau cum se depărtează, cu chipul negru, în marea liniștită de Apice.

șă. Un scriitor economic al ei, cu intelectul sfârșit, bogat în experiențe, simte totuși că Prusia încă nu e în deșjuns de matură pentru o mare chestiune din pragul viitorului! Dar atunci care să fie părerea noastră, ce să credem noi, — aici la marginea Balcanilor, împrejmuiți de pofta de putere, în omnia, a naționalităților maghiare fobe, istoviți de lupte milenare, sărăci și neorganizati, — despre planurile cele universale și secrete (sublinierea în text) ce ni se octroyază? Ce să zicem noi, masele analfabete ale căror vlăstare sânt absorbite de America, ca să ne înfieceze la rândul ei cu alegătorii de un simț politic și mai nedesvoltat, saturați de idei internaționale și cari ne sânt înapoiați străini de împrejurările, necesitățile, și interesele noastre? Ce să răspundem noi, cari nu putem fi în deșjuns de înțelepți, în deșjuns de treji, de precauți, de solidari, în deșjuns de șovini, dacă nu vom să ne scufundăm în marea slavă ce și a născut abuzurile ce să ne înghiră?! Se cere încrederea în sine, cea înfumată, a națiunilor mari, pentru a savârși saltul îndrăzneț al schimbului de roluri între cel mare și cel mic. Acolo unde până și cel din urmă măturător de stradă e un patriot pălmas, un șovin orgolios, credincios încăpăținat al neamului său și unde înfrigurarea după câștig poate să învingă orice flecărit mărunt, acolo da, poate să fie binevenit votul universal și secret. Poporul acela va prinde cu mâni precaute cărma și va reprezenta cu o dragoste devotată interesele ce l-au fost încredințate. La noi e o primejdioasă armă cu două tălășuri reforma din chestiune și în cazul unei aplicări greșite, ea poate să pricinuiască peirea întregel ungurilor.

Aceste îngrijorări patriotice ne îndulosează mai ales pentru bieții cititori ai lui «B. H.» cari au trebuit să simtă răcori de moarte citindu-le. Cât pentru cititorii noștri, ei n'au trebuință de lupa comentarelor noastre, ca să deslușească tendința perfidă a acestor tirade pesimite, înțelegând pe deplin congruența de vederi ce să dă pe față între călăii neamului polonez și între opresorii noștri milenari.

Sporirea poporului românesc.

V.)

București, Decembrie.

Am mai spus-o și o mai spunem până atunci până va pătrunde și în mințile cele mai îndărătnice, că fără bunăstare nu poate fi vorba de sporirea poporului nostru. Să ne întrebăm astăzi și să vedem pe ce se mai întemeiază aceasta?

Pe industria națională a poporului. Putem noi vorbi despre o industrie românească a noastră? Putem! Cercetarea acestei întrebări e de cea mai mare însemnătate și vrednică de luat în seamă de fruntașii poporului nostru, mai virtos astăzi, când trăim în vremuri de restriște.

Are poporul nostru o industrie românească? Ar avea, dacă n'ar părăsi o tot mai mult.

»In noi totu-i calp, totu-i străin«, așa a zis marele poet naționalist democrat Eminescu. Câtă dreptate, cât adevăr în aceste vorbe bine simțite ale îndureratului nostru poet. Cât de dreaptă e judecata lui și pentru noi cei de astăzi. E cam amară această osândă ce ni-se aduce, dar atât de adevărată, încât dacă am mai avea numai o picătură cât de mică din acel sânge, care mișcă vinele strămoșilor noștri, dacă am mai avea numai un dram de pășare pentru sporirea poporului nostru, ar trebui să ne acoperim fața și să plângem cu amar. Fiindcă ne lipsește însă acest

*) Vezi «Tribuna» nrele 224, 233, 244 și 260.

dar, de aceea nu suntem cătuși de puțin mișcați de durerea poetului nostru, care cunoștea primejdia, ce ne amenință: nu suntem cătuși de puțin schimbați prin însuflețirile sale mărețe, ci stăm ca niște: »Maști rîzinde, puse bîre pe un caracter nimic«, tot vorba poetului.

Și cum să nu fie așa, când lina noastră o dăm meeriașului străin, ca pe urmă să ni-o dea îndărăt ca stofă, cojoc, bundă, surman, pe bani grei?

Piele boilor și ale cailor le vindem mai pe nimic tot străinilor și pe urmă le cumpărăm dela ei ca opinci, ghete, foarte scump. Inul tot străinilor îl vindem și mai târziu îl cumpărăm în chip de pânză sau de țesături feurite, tot dela ei. Cănepa — străinilor o vindem și apoi o cumpărăm drept sfoară, ștreang, frînghie. Săul tot așa, îl vindem străinilor și îl cumpărăm pe urmă ca săpun, lumânare. Avem pământ galbin, străinii însă ne fac blidele și cărămizile. Avem păduri întinse, acoperișurile caselor însă, sculele din casă și trăsurile ni-le fac străinii. Avem material pentru sticlă, dar ni-o face și ni-o vind străinii. Sântem va să zică îmbrăcați din creștet până în tălpi cu lucruri străine, sălășluim între ziduri străine, mâncăm din blide străine, bem din păhare străine, purtăm bîstoane străine, salutam cu pălării străine, ne preumblăm în trăsuri străine, privim prin gramuri străine. Dacă am mai adaoga la toate acestea, simțirea națională mai mult sau mai puțin înstrăinată a păturei noastre fruntașe, proaslăvind numai ceea ce e străin, precum și graul ei mai puțin sau mai mult păsăresc, ce ar mai rămânea atunci din astfel de Români?

Dar n'am pierdut încă totul. Trebuie așadar să dăm din mâni, dupăcum a zis sf. Pavel, ca să nu ne înecăm în bălțile de străini. Grija noastră de toa e zilele trebuie să ne fie întemeierea acolo, unde încă nu este, și sprijinirea acolo unde este: — a unei industrii românești. Urmășii noștri cresc cu gândul acesta, în crezul acesta național, — și vom învinge, ne vom putea păstra ființa etnică.

Astăzi trăim în veacul naționalității. Toate popoarele cu pricepere își îngrijesc de ființa lor etnică. Națiunile cele mai puternice dela aceste principii au pornit. Așa Englezii, Germanii, Francezii. Astăzi, la ce avuți au ajuns și ce trainică le este viața!

De altfel trăim într'un război veșnic, mai crâncen, decât cel singeros în cel care are ca sfârșit: Popoarele slabe mor, iar pe dărîmăturile lor, se ridică falnic cele crescute în cultura vieții lor naționale.

Fruntașii noștri, cari ne vor scăpa cât mai de vreme de această potopie, — numai aceia vor fi vitejii viitorului!

Cum să ne scape?

Poporul nostru ca să-și poată îndestula toate nevoile vieții și să ajungă la o bună stare nu mai poate trăi numai din agricultură și creșterea vitelor. Are prin urmare trebuință și de alte isvoare de câștig. Intre acestea industria e una dintre cele mai de frunte după agricultură. Ca popor de țărani va trebui să se pornească industria mică, care păstrează viața familiei, pe industria, care e în legătură cu agricultura, industria care e o întregitoare neprețuită a agriculturii, fără mare jertfă, numai

Dr. Stefan Tămășdan,

medic univ. specialist în dermat.,

Arad, vis-à-vis cu casa comitatului.

Primitul Fischer Erz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

printr'o întocmire gospodărească sistematică.

Cari sânt aceste industrii?

I. Industria cărnurilor și conservelor hrănitoare; ca bulion, trușie de prune tomatice, compot, a verdețurilor, murăturilor, a bînzeturilor, untului, peilor, linei, stearinei, luminărilor, săpunurilor, uleiurilor vegetale, dextrinei, glucozei, vinurilor, rachiurilor, frînghiilor, sforilor, țesăturilor de in și cânepă, a extractelor tanate și a derivatelor lor, a cărățării etc.

II. Industria varului hidraulic, cărbunilor de lemn și de peatră, a cărămidăriei, a olăriei.

III. Industria casnică cu țesătoriile de scoarțe și velințe, de pânzeturi, de lânuri și de borangie, cari împodobesc casele poporului nostru și mai sânt folosite în portul nostru strămoșesc.

Toate acestea le poate face poporul nostru foarte ușor. Că n'ar avea vreme? Dar cei cari trăiesc la sate ne au incredințat de mult, că acolo se găsesc mulți oameni cari luni de zile nu fac decât numai mânâncă și dorm. Nu se pierde așa o vreme foarte scumpă, care prețuiește averi întregi? Deci să-i îndrumăm pe aceștia spre industrie.

De ce să plătim străinilor milioane, când putem noi între noi să ne facem lucrurile mai bine și mai ieftin? Trebuie să ne smuncim odată pentru totdeauna din ghiarele veninoase, cu care ne sugrumă atârnarea noastră gospodărească de străini. Dar nu numai pentru atâta, ci fiindcă trebuie să ne păstrăm și ființa noastră etnică, și aceasta o putem îndeplini ținând morțiș și la expresiile materiale cele mai caracteristice ale naționalității noastre, mai ales în acele ținuturi, unde poporul nostru este chinuit până la lipsă de sine.

Este deci grabnică nevoie pe cât se poate să îmboldim poporul spre industrie care, dacă va lua avânt temeinic, va sprijini mult, foarte mult și sporirea neamului nostru.

Acum vîo cîteva zeci de ani, sătenii și sătencile noastre n'aveau nevoie pentru înbrăcămintea lor de nimicurile costisitoare din fabricile străine. Se torcea mult, lână și in, și se făceau niște țesături de o rară frumusețe și trănicie, din care ieșea apoi portul nostru național curat și ieftin.

Astăzi începe să piară, din pricina industriei străine, cu mărfuri mai ieftine, dar mai proaste și care n'are deci nici un dor să ni-l păstreze.

Silintele de a păstra industria casnică prin înființarea de școli industriale a dat și va da puține roade bune. Unde trebuie să dăm lovitura e în concurența străină. Față de ea trebuie să ne apărăm. Dar cum să ne apărăm? Foarte ușor.

Să înființăm din sat în sat societăți cooperative industriale. Iată unicele scuturi, din cele mai puternice pentru apărarea noastră, căci după cum sântem săraci și cinstiți, numai cu ajutorul acestora vom putea ține piept cu isbândă împotriva concurenței de rea credință. Apoi mai e și binele acela, că fiind cu toții tovarăși, vom avea toată

grija ca societatea să meargă din ce în ce mai bine și nu vom mai da nimic ca să ne facă străinii.

Nu ne îndoim cătuși de puțin de îndeplinirea acestei datorințe sfinte a tuturor bunilor Români, căci e vorba de a deslega în sfârșit însemnata ghicitoare:

Să rămânem Români prin avuție națională sau să perim?

Traian V. Tărașu.

Glose.

— Subiecte de articole pentru »Românul« care să apară. —

Citim și recitim lista celor mulți cari au luat parte la conferința din Budapesta sau, cu anticipație, au aderat la hotărârile ce se vor aduce — și nu ne putem dumiri asupra unei... coincidențe ciudate.

Din întreg comitatul Solnoc-Dobicei, cu centrul Dej, — reședința președintelui clubului parlamentar — n'a luat parte nimeni la conferință și n'a aderat nimeni la hotărârile ce se vor aduce.

Și Dejul și comitatul Solnoc-Dobicei are multe elemente românești, bărbați dornici de muncă pozitivă...

Citim și recitim lista în chestiune și ne oprim la o nouă ciudățenie. Între cei ce au aderat, cu anticipație, la hotărârile ce se vor lua descoperim și numele unor bărbați din comitatul Bistrița-Năsăud, în frunte cu dl Dr. Demetriu Ciuta.

Răsfoim colecția, de pe vremea campaniei electorale, a ziarelor noastre: »Tribuna«, »Gazeta Transilvaniei« și »Lupta« (pe atunci organul partidului național) și citim cum la alegeri dl Dr. Demetriu Ciuta a agitat împotriva candidatului naționalist dela Năsăud, Dr. Victor Onișor, iar Năsăudenii au votat împotriva lui și pentru candidatul guvernamental.

Ni se aduce învinuirea că »Tribuna« n'a continuat să-l »îmbletiască« pe cel dintii dezertor al partidului, pe părintele vicar Mangra, — și după ce, grație atitudinii noastre energice, am izolat dezertarea la trei cazuri...

»Tribuna« a fost ziarul care a descoperit și înfierat dezertarea d-lui Slaviciu (pe care l-a luat în apărare, împotriva noastră, însuș organul partidului național) și tot »Tribuna« a stigmatizat, cea dintii și mai cu multă energie, dezertarea d-lui Brote.

Campania grea, împotriva acestor dezertori, a fost dusă aproape exclusiv de »echivocul« nostru ziar.

Și ne întrebăm: unde era pe vremea acestor dezertări grave comitetul executiv și oamenii cari îl influențează astăzi? De ce n'a venit într'ajutorul presei românești cu autoritatea și gravitatea unui »concluz« energetic, îmbărbătind pe cei buni și muștrind pe cei răi?

Și atunci nu era vorbă numai de o »atitudine echivocă« inventată, ci de un moment extrem de grav, care — fără atitudinea românească a »Tribunei« — ar fi putut avea urmări fatale!

»Drapelul« dela Lugoj a intrat în rîndul celor cari nu sînt mulțumiți cu activitatea ce-a desfășurat, în vremile din urmă, comitetul nostru executiv. »Drapelul« merge însă și mai departe și insultă întreg comitetul executiv.

Iată ce scrie în numărul său de azi sub titlul »Om ne trebuie«:

»În ultima sa ședință a decis comitetul național instituirea unui secretar stabil și salariat al partidului, cu domiciliul în Budapesta. Atît cercul de competență cît și retribuția acestui secretar este în mod satisfăcător stabilită. Dela omul prin care se va ocupa acest post, depinde o parte importantă a activității ce va desvolta partidul.

Aflăm acum, că biroul partidului caută pe acest om și pînă astăzi încă nu a dat de el.

Credem, că nu va fi cu supărare, dacă facem din partea noastră un apel către rebuloșii (?) »ojeliți«: Propuneți-ne un om, care să se poată

dedica cu totul acestei misiuni. Cu griji materiale n'are să se lupte!

Hic Rhodus, hic salta!

Adică biroul caută pe acest om și nu-l găsește. Cum, în întreg comitetul executiv și între toți cei ce s'au întrunit la conferința din Budapesta să nu se găsească nici un om capabil să conducă munca de organizare?

Pînă va apărea »Romînul«, ziarul nostru își face datoria românească, de-a protesta împotriva acestei insinuații perfide.

În preajma recenzămîntului.

După sărbătorile catolice, începînd cu ziua de întîi Ianuarie se va face recenzămîntul populației de pe teritoriul Ungariei. Va dura vreme de zece zile. În restimpul acesta datele se vor aduna dela fiecare casă în parte, prin comisari anume exmiși de autorități. Atragem atenția tuturor fraților noștri asupra acestui caz de mare însemnătate. E o datorie de demnitate și de conștiință a tuturor intelectualilor noștri dela țară, să lumineze populația asupra ținutei ce trebuie să observe față de acest eveniment atît de important. Căci evident se vor face și acum încercări să ne micșoreze ca număr, prezentându ne în fața străinătății într'o lumină falsă, cum s'a făcut deja în atâtea rînduri. Ba chiar cu tot recenzămîntul trecut, care recunoaște existența a trei milioane de Români în Transilvania și Ungaria, îndrăzneala compatrioților noștri unguri merge pînă acolo, încît neagă existența noastră ca popor, atît în parlament cît și în fața străinătății. Și numai așa vom putea impune și ne vom putea elupta drepturile ce ne compet, dacă vom fi pătrunși de conștiința de Români și credincioși ai bisericii noastre.

Datele cele mai de seamă ale recenzămîntului sânt: legea, limba, domiciliul și numărul, precum și cunoașterea cit tului și-a scrierii

E datorința fiecărui tată de familie să declare și numele membrilor cari sânt duși de-acasă stăruind să se înregistreze credința și numele lor curat românesc, împreună cu ocupațiunea ce au. Ceice vor observa că sânt introduși în șirurile străinilor să protesteze cu toată energia, cerînd să li se păstreze caracterul lor adevărat. Aceasta cu atît mai mult, că recenzămîntul nu e hotărîtor pentru nici un impozit al statului și pe baza acestuia nu se poate întocmi nici sistemul de contribuție.

Tot ce se va spune comisariatului administrativ să fie adevărat în cel mai mic amănunt, căci neadevărul dovedit se poate pedepsi în baza legii din 1897 art. XXXV, cu două luni temniță și 600 coroane amendă în bani. Iar orice încercare volnică a comisariatului — de a falsifica datele — să fie înlăturată pașnic dar cu energie.

Pregătiți cu îndrumările de mai sus și deplin convinși de adevărul dreptății noastre putem aștepta în toată liniștea și acest eveniment dela care atîrnă greutatea ce vom avea în cumpăna statului și în fața străinătății.

Cei cari
doresc: **mobile**

bune,
frumoase,
ieftine,

să se adreseze cu toată încrederea fabricanților de mobile
Székely și Rele
din Marosvásárhely,
(Piața Széchenyi 47).

La cerere prezentăm și în provincile bogate noastră colecție. La înțelegere aparte expediam franco în orice parte a Ardealului. — Atelier de primul rang — Mare asortiment de trusouri pentru mirese

Scrisoare din Roma.

Björnson la Roma. — O piatră comemorativă pe casa în care a locuit apostolul dreptății.

— Dela corespondentul nostru. —

Roma, 24 Decemv. st. n. 1910.

Marele Björnson, a avut o deosebită simpatie pentru Roma, pentru Italia, pentru italieni și pentru clima dulce a Cetății Eterne. În multe rânduri, poetul a părăsit draga lui Norvegie și a venit să petreacă iarna în Roma, sub albastrul ei cer, senin și cald.

Îmi aduc aminte cu ce gest larg și cu ce scântări în privire, îmi arăta mie Björnson imensa boltă albastră, ce ca o cupolă strălucitoare de azurie se deschide largă peste frumoasa Romă. În acele clipe, ochii bătrânului poet, aveau o tremurare de gingașe tinerețe, și în albastrul pupilelor lui, mi se părea că văd o părticică din albastrul etern al cerului roman.

Pentru prima oară, Björnson a venit la Roma în anul 1860, în ziua de 24 Decembrie, sfințitul Crăciunului, și ca să eternizeze în piatră această dată memorabilă, un comitet de Norvegieni, a pus o marmură pe casa în care a locuit atunci Björnson, marmură ce s'a inaugurat ieri în prezența a vreo sută de Norvegieni ce se găseseră actualmente la Roma.

În Piazza Barberini, acolo unde faimoasa fântână a maestrului Bernini, *il trittoni*, își cântă nesfârșitul său cântec de spe ca se aruncă cu putere în sus ca o lamă de oțel, la un colț al acelei piețe, este casa în care a locuit apostolul și amicul Românilor.

Paține persoane, în afară de conaștrii săi, au luat parte la solemnitate. Împins de un sentiment de grațitudine pentru postul care a apărut în fața Europei nevoile neamului meu, iar pe de altă parte doritor de a asista la această memorabilă solemnitate, eu am ținut să asist la desvâlirea pietrei, cu atât mai mult, cu cât poetul m'a primit în casa sa, mi-a vorbit, mi-a strâns mâna, și m'a numit «amicul meu» și «singurul Român ce am cunoscut».

Comitetul pentru punerea marmurei se compune din consulul Norvegiei la Roma, dl Buetow, profesorul Bützmann istoric renumit și critic scandinav, și dl Dehl.

La orele 1230, consulul Norvegiei, lângă pragul casei în care a locuit Björnson, a ținut un discurs, și cu cuvinte calde și cu glas puternic a zis:

«Când Björnstjerne Björnson a venit pentru prima oară în Roma, — în 1860, și avea 27 de ani — pentru El, ca și pentru noi toți, Roma a fost o revelație. Este interesant să știți cum Dânsul, după patruzeci de ani, povestește aceasta, dictând nevestei sale «memoriile» cari s'au publicat de renumitul literat W. Collin.

Ascultați:

«Am sosit la Roma în ajunul Crăciunului și ajutat de Filip Weilbach am și găsit chiar în aceiași zi, un apartament în Piazza Barberini, colț cu strada San Basilio. Ce timpuri fericite!

«Ajunul Crăciunului l-am petrecut foarte bine la Cercul Scandinav. Am avut norocul să întâlnesc pe P. A. Munch, căruia i-am adus salutări din Norvegia, și cu care, de atunci, am rămas prieteni în toată viața. Munch mi-a făcut foarte mare impresie. Dar mai întâi să vorbim de impresia ce mi-a făcut Roma.

«În dimineața de Crăciun, m'am deșteptat târziu. Sunetul clopotelor nu m'a deșteptat, dar când m'am sculat eu, sunetul clopotelor era asurzitor. Am deschis fereastra...

«Roma are mai bine de 300 de biserici și nu sunetul tuturor clopotelor ajungeau până la mine, totuși aerul și cerul părea plin de sunete. Puțin târziu, împreună cu mii și mii de persoane, mergeam spre bazilica San Pietro: Papa slujea liturghia. În biserică, frumusețea grandioasă ce mă înconjura, se traducea în suflul meu ca o pace absolută. Lumea din biserică, aspectul său intern, gloria sa, miile de credincioși ce erau acolo cu gândul și cu trupul, mi-au transportat suflul și mi-a dat senzația unei stări intelectuale pe care n'am mai simțit-o nici înainte nici după această dată».

Mal departe, Björnson povestește:

«Prietenii mei din Kopenhaga, precum și prietenii din Roma, țineau mai mult la Rafael decât la Michelangelo; însă instinctul meu mă atrăgea mai mult spre cel din urmă. Mai târziu am întâlnit pe frătrele Friedrich Bachmann, care era de părerea mea.

«Pentru prima dată am văzut Capella Sistina în timpul unei slujbe papale și am auzit atunci o «alleluia» scrisă de maestrul Palestrina. Nu cunoașteam muzica aceasta, dar ea mi-a desvâlit misterele cerului. Mi se părea că Profeții și Sibilele pictate pe pereți, începeau să se miște».

Sfârșitul «memoriilor» este așa:

«Nevasta mea, copiază acum ceea ce am povestit mai sus, și-mi zice: «Cât este de puțin ceea ce spui acum, în paralel cu ceea ce mi-ai povestit atunci de Roma».

Björnson a avut pentru Roma un cult și un entuziasm ce nu se pot descrie.

Pe urmă, în camera unde poetul a petrecut o parte din vreme scriind sau gândind, și unde a scris *Sigurd Stembø*, frătrele poet norvegian Wörn Mûder a ținut un lung discurs în limba norvegiană, vorbind de opera literară a lui Björnson și făcând diferența între dânsul și Ibsen. Aplauze lungi, au sfârșit această serbare.

Piatra pusă pe casă, este de marmură neagră cu vine; sus este profilul poetului în basoreliev, iar de dedesubt, în italianește, este scris cu litere de aur:

BJÖRSTJERNE BJÖRNSÖN
PATRIOT ȘI POET NORVEGIAN
CÂND A STAT ÎNTAIA DATĂ ÎN ROMA
A LOCUIT ÎN ACEASTĂ CASĂ
1860 - 62.

P. Robescu.

Impresii de călătorie.

Din Bistrița Ardealului, trenul someșan, în mersul greoi, plătitor al «vîșinării», mă aduce într-o zi frumoasă dela începutul lui Octombrie, până la Cluj.

Dela Bistrița până la Cluj drumul nu mi dă decât o singură notă nouă. Aud pentru prima oară, că într'un pârșet de stâncă al Botlașului se vede și acum, șters puțin de vreme, capul unui turc și semiluna, semn al stăpânirii turcești de pe vremuri. Nou e, pentru cine n'a mai dat pe atel, chipul ras, pălășășuș, al preoților noștri de pe aici, pe cari numai vorba românească, stălcită și aceea, îl mai arată a fi Români.

Încolo lângă satele înfricoșate săsești, din jurul Bistriței, se părănă satele, biețele noastre sate, cu stuh și cu sărăcie, — și moșile grofești, cari se țin și pe alți loci, întocmai ca pe câmpii Ardealului. Trenul te trece pe lângă două orașe: Dejul unu — și Gherla cealaltă. C'o mână de Români cel dintâi, cari vreau să facă ceva, și cu mulți cel din urmă cari nu fac și nu vreau să facă nimic.

Ajuns în Cluj spre înserate trebuie să iau trenul care duce către Budapesta. După așteptare de un ceas, în care timp zădărnice pândesc după o vorbă românească în gara mare a Clujului, plec către Budapesta. După o noapte chinuță, în ploaie și în insomnie, fără să poți ceti la lumina slabă, de opaiț a trenurilor ungare și fără să poți adormi cât de cât în imbulzala înădușitoare a pasagerilor mulți, ajung dimineața sărăbit și c'o durere de cap, în capitala Ungariei!

Nu mi dă nici aceasta nimic, absolut nimic nou. Nici odată n'am simțit, față de vre un oraș o mai mare averșune și antipatie, ca față de această hăvră a tuturor jdanilor și jdanilor din lume. Două lucruri am cercat să văd acum, după ce le văzusem mai de multe ori alte dată, muzeul național și bazilica. Încolo această capitală nu ți dă nimic, afară de clădirile nouă, ridicate în cea mai orbitoare pompă și afară de mulțimea surprinzătoare a firmelor străine în acest centru al țării ungurești!

Se nimerise se fie tocmai atunci o demonstrație a socialistilor contra agrarilor și a preoților. Și se nimerise tocmai în zilele acelea și o sârbătoare mare a jdanilor. Ahea ici și coia vedea câte o prăvălie deschisă, încolo toată Pesta sârbătorea această mare zi a neamului ales.

După șederea de câteva zile în Pesta, ușurat că scap de ea, îmi iau trenul care duce peste Pojon la Viena. În momentul plecării din gară, mi e dat să văd pentru prima oară, de aproape, un balon, cel al armatei austriace «Parseval», care tocmai atunci se înalță, în mișcări măiestroase, pentru a se întoarce peste Raib la Viena. L'am urmărit aproape o jumătate de oră, până l'am perdut din vedere. Între ochilor mi se desfășoară, în părăndarea repede, amănunțite, în carele aduce trenul, mulțimea de localități, cari zac de a stârnga Dunării, dela Pesta până la Viena. Cel dintâi e Vajul, cu memorabilele lui temețe, în care mulți mucenici de-ai noștri s'au recitat rozariul suferințelor... Urmază Vișegradul, c'o poziție admirabilă și cu rămășițe, încă bine păstrate, ale unei cetăți vechi. Se părăndă apoi, până la Strigon, localități mici, nelosemnate, ca Dömös, Zebegény, Párány Náaa, Strigonul, cu biserica primărală împunătoare, se vede încă de departe. Biserica e clădită pe o colină, iar jos în jurul ei se află, într'o așezare frumoasă, întreg toare a taboului, reședința primatului și seminarul teologic.

Dela Strigon încolo trenul părăsește slovia Dunării și la rând departe Komárom-ul, face până la Pojon o curbă însemnată. La Strigon începe șesul cel mic al Ungariei, care îți dă cu puțină deosebire, aproape același priveliște, ca șesul cel mare. După mai multe localități mici, cu nume hazliu pentru urechea ce nu le-a mai auzit, ajung la orele trei la Pojon. Coșurile multe de fabrici și vilele, ce ți răsar cochete înainte, încă înainte de a fi putut da cu ochii de orăș, te lasă să ghicești, că aiei ai de-a face c'o așezare, c'un oraș modern în toate osturile lui. Din tren, a căruși linie zace mai sus ca poziția orașului, în după așezarea aceea liniștită de Octombrie, mi s'a părut fermecătoare. După câteva minute, trenul pleacă către granița țării, pe care nu peste mult o și ajungem. Binișor înainte în a călăuzel ungar își strânge cîchetele ungurești, pe urmă, după cum spune dânsul destul de amabil alfel, «mest jón a rénet».

La orele 4 am ajuns la Marchegg, punctul de graniță între Ungaria și Austria. Trenul rămâne același, numai personalul și vorba se schimbă. Pentru cine n'a călătorit de-ât pe trenuri ungare, schimbul acesta e surprinzător. După «kérén a jgy. keté și brusé și puțin complăzent al călăuzilor dela noi, te surprinde plăcut stabilitatea călăuzilor nemți.

Din Marchegg până la Viena trenul duce într'un răsuflet. Afară se întindecă, nu se mai vede nimic. Mai lute decât ai crede, te trezești cu Viena. Te crezi ajuns, în graba mare te îmbraci, îți strângi tot ce ai, stai gata numai să te cobori, când colo mai ai de așteptat 1/2 de oră. Ai intrat numai în oraș, până la gară, unde ai să te dai jos, e încă vreme. După cinci în fine, am ajuns. Dau să mă scobor. Și aici, ca la toate garile mari, te năpădește souza de hamali. Stau să ți smulgă cu deasita bagajul din mâni.

Îl dai unuia dintre ei, după ce zecl de mâni se întinseră să ți ia. Acela îți strigă numărul și apoi trebuie s'o ți volintește după el, ca să nu-ți pierzi.

Încolo chiar și hamalii mai comolezanți aiți, ca la noi. Pentru aceiași bani, pentru cari hamalul pesten mă înjurase, hamalul vienez nu s'a îndestulit cu mulțămite, ci m'a dus până la tramvaiul pe care trebuia să-l iau, pentru strada la care voiam să ajung.

Urc tramvaiul. Deși curios binișor Viena, totuși mă duce aproape o jumătate de oră prin o parte a orașului, asupra căreia, nu mă pot de loc orienta. Ajuns în Mariahilf mă dau jos.

Prin mulțimea de lume, care ș face corsul de seară, cine are grabă, răsbate anevoie. Deși obosit de drum, nu mă pot răbda — după ce-mi angajez o chilie la un otel — de a mai vedea odată seara acest oraș. O apuc mal întâi pe Kertnerstrasse: corsul de seară al aristocrației vieneze.

Geme strada de lume. Se colcă om pe om. Te întreb unde e partea higienică a asfințel de preumblări? Răspunul ți-l dă splendoarea vitrinilor, aranjate cu ireproșabil gust și artă; ți-l dă mai ales eleganța, și cel fascinant al damelor, cari se întrec în frumusețe și în cochetație. Peste câteva străzi, trec prin Burg, care e mai important seara decât ziua. Involuntar dau cu ochii de inscripția fatală: «Iustitia regnorum fundamentum»

— și les, ca urmări de o fantomă rea, pentru a mă distinge în lumina și în circulația vie a Ringurilor, specialitate proprie a Vienei!

Mă opresc înaltea »Rathhaus«-ului, o clădire fenomenală. Dau să trec, însă »Rathhauskeller«-ul, cu vinurile sale proverbiale, mă ademenește. Această curiozitate a Vienei e vrednică de văzut, nu numai pentru vin, — care se capătă aici bun, ca nicăieri altundeva, — ci și pentru felul cum e clădită și aranjată. După ce mi-am sorbit »viertele«-ul de vin, în zumzăitul asurzitor al lumii ce abia încăpea, am ieșit și am luat-o încet către hotel.

Trec pe lângă parlamentul austriac care deși nu întrece în proporții pe cel din Pesta, totuși ca stil e de toată frumusețea. În apropierea lui sânt și cele două muzee imperiale, în mijloc cu statuia impunătoare a Mariei Terezie.

După o noapte plătită scump și dormită rău, dimineața sânt slăbit și plec mai departe, fără să mai pot vedea și ziua Viena. Iau trenul care duce, peste Linz și Salzburg, la München. — X. —

Din străinătate.

Sfârșitul senzațional al unui ministru bulgar. Am amintit și noi în ualul din numerile trecute că membrii fostului guvern Stambulov au fost puși sub acuză cu majoritatea voturilor deputaților. Au fost învinuți cu delapidarea averii publice. — Termenul pentru ascultarea vinovaților a fost pus pe ziua de ieri. Aproape toți deputații erau prezenți, iar galeriile gemeau de lumea curioasă.

Mai mult învinuit a fost ex ministrul de finanțe Pajakov. De când camera a hotărât punerea sub acuză, Pajakov n'a mai avut liniște. Zi și noapte lucra la vorbirea de apărare. Năniștea i-a zdruncinat sănătatea.

Ieri trebuia să se prezinte și el înaintea Sobraniei. Abia a trecut prin mulțimea adunată înaintea edificiului, învingând privirile vrăjmașe ale celor adunați, când urcând scările ajunsese la ușa salei de ședințe. Voia să treacă pragul, dar puterile îl părăsiseră. Scoase un țipet și căzu, fiind lovit de apoplexie.

Moartea lui Pajakov s'a întâmplat, pe timpul, când în sala de dezbateri se motiva punerea sub acuză. Se ordonase ascultarea vinovaților, când președintele a fost înștiințat de sfârșitul tragic al lui Pajakov. Momentan a ridicat ședința, anunțând re deschiderea corpurilor legiuitoare pe 23 Februarie 1911, când se va lua din nou în dezbaterie acuza adusă fostului guvern.

Sub impresia morții subite a lui Pajakov, în Sofia domnește mare agitație, care se crede că va da naștere la turburări.

Impăcarea lui Roosevelt și Taft. O telegramă din Londra anunță că un ziar englez de-acolo e informat din partea corespondentului său la New York că între Roosevelt și Taft a încetat orice controversă în ce privește divergența de păreri și amândoi lucrează mână în mână pentru promovarea intereselor partidului republican. Se spune chiar că Roosevelt e gata să-și dea concursul fără nici o restricție la candidarea lui Taft în anul 1912.

Fenomenul pare cât se poate de curios și dacă nu e vre o apucătură politică la

mijloc se poate aștepta un îndoit progres al Uniunii.

În cazul acesta își perde efectul și rolul discolorat al flașnetarului Apponyi cu turneul său pînă la strășnicii unguri emigrați, cari credeau că cu voturile lor vor introna pe Roosevelt iarăș în scaunul presidential.

Impăcarea greco bulgară. În ultimul timp s'a vorbit mult — foarte mult — despre o apropiere greco bulgară. Zvonurile la început circulau nesigure, pe urmă persoane oficiale au venit să le dea pecetea crezării.

Vizita deputaților Bulgari la patriarh a fost viu comentată în presa turcească — bine înțeles cu oarecare iritațiune. Acum, în urmă, deputații greci au vizitat pe exarhul bulgar și acesta din urmă, reprezentantul oficial al Bulgarilor din Macedonia, ar fi considerat ca o necesitate un acord greco-bulgar.

Dacă până astăzi acest acord nu există, posibilitatea lui e indiscutabilă.

Să vedem cari au fost motivele adânci ale acestui act, pe care l'am fi considerat ca o utopie — acum câteva luni.

Tendința guvernului turcesc de a alipi politica externă a Turciei în aceea a triplei, a produs nemulțumiri în lagărul triplei înțelegeri și cea mai nemulțumită din puterile din urmă a fost Rusia.

»Nowole Vremea« se arată îngrijată de noua stare de lucruri din Turcia și se exprimă astfel în această chestiune:

»Rusia se teme ca chestiunea macedoneană să nu devie iarăș cândva o chestiune internațională europeană și de aceea veghează la cele ce se petrec acolo.

Și formal de aceea o neliniștește modul cum au fost închise școlile bulgărești și sârbești, și încă mai mult o neliniștește modul cum s'au făcut dezarmările. Nimeni nu poate contesta dreptul Turciei de a alunga pe revoluționarii, cari seamănă anarhia în țară, dar nu e mai puțin adevărat, că ar trebui să uzeze de alte mijloace, mai umanitare, pentru liniștirea spiritelor din interiorul țării sale.

Cele ce au făcut, acum, reprezentanții noului regim nu se deosebesc cu nimic de faptele regimului lui Abdul Hamid, și toți ar trebui să știe că abdul hamidismele vor da întotdeauna aceleași rezultate, de care Turcia actuală ar trebui să țină seamă, căci sânt periculoase pentru pacea Balcanilor.

Asemenea simptome de nemulțumire arată și Italia.

Toate zările italiene au ieșit din rezervă, cînd discursul în politica externă a d-lui de San-Giuliano — în special partea privitoare la Tripolis — a fost interpretat în mod cu totul agresiv de presa turcească. Nu mai vorbim de încercările de a compromite împrumutul turcesc ale presei franceze, inventând faimoasa convenție turco-română, în care campanie s'au asociat zăre de talia unui »Le Temps«.

Toate aceste curente anti-turcești din Europa se adaugă la starea mizerabilă a populațiunii din Macedonia.

Dacă am crede cele ce scrie »Corriere della Sera« într'un prim articol, e ceva îngrozitor: »Se arestează toate spiritele liberale sub pretext că fac parte din preținse organizații revoluționare; s'au desființat tribunalele marțiale ca în locul lor să vie tribunalele ordinare, cari pronunță condamnări mai severe în contra acuzațiilor de agitație politică decât cele dintâi.

Pe urmă dezarmarea, după cum recunoaște însuși guvernul turcesc, s'a făcut la împrejurări anormale, s'au făcut abuzuri mari. Comerțul grecesc a pierdut zece de milioane din cauza bolcotului, când cu chestiunea cretană. Un alt punct ar fi și colonizarea Macedoniei cu musulmani, care lucru constituie o mare lovitură pentru Greci și Bulgari.

Toate aceste motive mai mult sau mai puțin adevărate: intrigi din afară, greșeli din lăuntru, au

determinat acordul greco-bulgar. Două popoare cari se urau de moarte, cari în tot trecutul lor istoric au fost vrăjmași s'au împăcat și nu numai atât, dar lucrează împreună.

Se mai spune că asociațiile secrete greco-bulgare au intrat în înțelegere cu albanezii revoluționari și pentru pescuitorii în apă tulbură o asemenea situație anormală e așteptată cu nerăbdare. Se organizează revoluții, acorduri, se duc campanii furioase în contra noului Turc.

Noi am dori din toată inima ca toate problemele pendinte din Imperiul otoman și în special aceea a naționalităților să se rezolve fără perturbățiuni sângeroase, cari ar periclita pacea Balcanilor și a Europei.

Dar prevederile omenești sânt cu neputință pentru tot ce se urzește în întunerecul vremilor.

«V. Naș.»

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 28 Decembrie n. 1910.

† **Dr. Petru Țegle.** Primum următorul necrolog înduioșător: *Emanuil Ungarianu* cu inimă întristată înștiințează repauzarea bunului său amic *Dr. Petru Țegle*, avocat, întâmplată la 26 Decembrie 1910.

Rămășețele pământești ale fericitului defunct se vor deguna spre eterna odihnă mâine Miercuri, la 28 Dec. 1910, d. a. la orele 2, din casa mortuară (orașul intern, forul Losoncy) în cimitirul din suburbul Fabric. *Timișoara*, la 27 Decembrie 1910.

Fie-i țărina ușoară!

— Pentru fondul cultural. Ilustratarea Sa dl. Iosif Gal, membru al casei magnaților, a contribuit la augmentarea fondului cultural arhiepiscopesc cu suma de 4000 coroane.

— **Dela societatea pentru fond de teatru român.** Sîntem încunoștințați, că ministrul a aprobat statutele societății, cu modificările făcute în ultima adunare generală.

— **Secțiile ministerului de culte.** Ni se telefonează din Budapesta: La ministrul de culte și instrucțiune s'a făcut o nouă împărțire a secțiilor. Noul secretar general politic, Eugen *Balogh*, succesorul lui Molnár Viktor, a primit secția universității, secția literară și de știință, secția proiectelor de legi și *secția congruei*. Tot sferei de competență a lui Balogh vor aparține și chestiunile privitoare la confesiunile necatolice. S'a înființat apoi o secție nouă, secția numită a »patronajului«.

— **Di Goldiș — rectifică.** În numărul de azi al zărilor »Aradi Közlöny« dl. Vasile Goldiș, cere rectificarea declarațiilor sale din numărul de Crăciun, spunând că n'a fost bine înțeles. Zărilor redactat nu va fi al partidului naționalităților, ci al partidului național român. Luăm act!

— **Colaborator nou.** Cu începerea dela 1 Ianuar va intra în șirul colaboratorilor noștri permanenți și dl. Vasile C. *Osavadă*, directorul băncii »Agricola«.

Valorosul nostru economist va avea în îngrijirea sa competență toate chestiile din ramura economiei naționale, cari vor forma pe viitor un obiect deosebit al preocupărilor noastre.

Telefon nr. 467.

KARDOS GYULA

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară

Temesvár Gyá:város Háromkirály ut 14. (Casa proprie.)

Mare magazin de trăsuri noi și folosite. —

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate. Preț curent, gratis și franco. Tot aici se mai pot căpa omnibuse pentru 6 persoane cară funebre, felurite căruțe »landaner« cu preț. moderate.

— **Protopresbiter nou.** Din Sibiu ni-se scrie: Consistorul arhidiecezan în ședința plenară ținută luni, a numit protopresbiter pentru tractul Sibiu pe domnul Dr. Ioan Lupas, administratorul protopresbiteral de până acum.

— **Nouă societate literară românească.** Din Oradea mare se anunță că la stăruințele episcopului Dr. D. Radu s'a hotărât înființarea unei noi societăți literare, cu reședința în Oradea mare, menită să promoveze și propage literatura bisericească română.

Dorim noii societăți progres în muncă!

— **Monumente dace.** În urma unor săpături făcute în jurul Turzii, s'au găsit acolo o mulțime de obiecte a căror vechime trece peste două mii de ani și sânt de origine dacă. Obiectele găsite cuprind diferite scule pentru gospodăria casnică, amfore pentru bucate și arme, de bronz și piatră.

Aceste sânt cele dintâi documente despre leaganul neamului nostru pe aceste țărmuri. Păcat numai că ajung și acestea la Budapesta în muzeul străin, înlocuind ca monumentele romane dela Gădiște.

— **Prezență de spirit.** Redactorul responsabil al ziarului «Giornale din Sicilia», din Palermo voind să părăsească redacția, a observat pe scară o bombă, a cărei șinor ardea. Era chemată de câteva secunde, ca întreg edificiul împreună cu redactorul să zboare în aer. Redactorul însă nu și pierdu prezența de spirit. Puse mâna repede pe bombă și o aruncă prin ferestra deschisă a gării. Bomba, căzând în pământ explodează, dar n'a făcut nici o stricăciune, nefiind nimic în nemijlocita apropiere.

— **Învățământul nostru primar.** Din București ni-se scrie: Dl. Dr. Onisifor Ghibu, inspector general al învățământului primar din Transilvania, a sosit la București, pentru a studia, la ministerul instrucțiunii publice modul și organizațiunea învățământului în România.

— **Pretențiunea medicului lui Abdul Hamid.** Profesorul de universitate Dr. Bier a înaintat guvernului otoman nota de 190 mii de coroane, provenită din onorariile multelor consultațiuni medicale, date exultanului. Guvernul otoman, după cum se anunță din Constantinopol a respins achitarea pretențiunii. Dr. Bier își va căuta validarea drepturilor pe cale legală.

— **Expoziția universală din Roma.** Cel mai nou ziar parizian «Excelsior» scrie că împăratul Wilhelm nu va vizita expoziția ce se va aranja în primăvară la Roma, cu toate că vizita sa fusese anunțată și era așteptat cu o vădită nerăbdare din partea Italianilor.

Pe lângă aceasta expoziția va suferi o pierdere însemnată și din partea pictorilor și sculptorilor Italiani, cari au hotărât să nu expună nimic din cauză că pavilioanele designate pentru artele plastice sânt foarte ușor incendiabile.

— **Mâncând bureți nebuni.** Din Danos se comunică un caz interesant de înnebunire prin bureți.

Într'o penziune se servise la prânz pe lângă alte mâncări și o mâncare de bureți. După prânz cei douăzeci și cinci de meseni se simțiau în cea mai bună dispoziție. — O zi ca toate celelalte! Cam pe la orele 4 însă o ciudată schimbare se observă la toți penzionarii. Li cuprinsese neliniște, poftă de cântare, așa că în scurt timp penziunea se schimbă într'un balamuc. S'au constatat cazuri interesante:

O rusoaică, care vorbea totdeauna nemțește, a uitat limba germană. Pe unii i-a cuprins o veselie de nedescris, au început să ridă și nu mai puteau conțeni cu risul. O damă din aristocrația engleză voia să dea ori și cui lecții de limba engleză; o altă damă începuse să umble în patru picioare și plânge că nu și găsește giuvaerul

pretins pierdut. O domnișoară se credea statuie și nu voia să se miște din loc. Un neamț își număra bancnotele, pe cari le lua din aer.

Mâncând bureți și servitorimea, urmările s'au observat și la ea. O servitoare vărsa pe podini apă ferbinte, crezând că trebuie să spele podinile. Un servitor tot închidea și deschidea ușa, anunțând persoane închipuite. Un altul era scandalizat de micul bacșiș ce credea că îl primise, ș. a.

Observându-se la timp înnebunirea, s'a trimis îndată după medic, care a constatat, că alterațiunea a provenit din bureții mâncați, între cari au fost și bureți veninoși. Luându-i sub îngrijire, până seara le-a redat sănătatea.

— **Satrapii din comitate.** Publicul din Șiria e preocupat de un caz cât se poate de semnificativ pentru viața publică din Ungaria, căruia însă, dacă s'ar fi întâmplat cu un Român, nu l-s'ar fi dat nici o atenție. E vorba de un conflict între șeful pompierilor din localitate și pretorele Șiriei, dl. Faragó. Zilele trecute șeful de pompieri Grill i s'a aprins casa în decursul nopții și societatea pompierilor după sfârșitul uriașe a localizat incendiul. În zorii zilei — pe când primejdia trecuse — iată vine și pretorele Faragó, cheuit în regulă, și începe să injure și să împartă ordine pompierilor. La aceasta Grill, foarte preventiv l'a făcut atent că fiind șeful pompierilor, aci numai el are dreptul să împartă ordine. Dar grozavul Faragó, nici una nici două a poruncit jandarmilor ce erau de față, să-l iee între puști și să-l pună la răcoare, iar bietul Grill a fost luat frumușel cu toate protestele publicului ce se revoltase de atâta voinicie, și a stat la arest vreme de 24 ore. Ziua următoare societatea s'a constituit în adunare extraordinară, unde s'a primit moțiunea că prin ofensa adusă șefului a fost atinsă întreaga instituție și cazul se va reclama prefectului din Arad. O deputație va fi trimisă la Budapesta cu misiunea specială de a aduce cazul la cunoștința ministrului de Interne. Totodată s'a luat hotărârea ca unul dintre deputați să facă interpețiune în cameră.

Așteptăm nerăbdători să vedem ce satisfacție se va da plângerii celor împrișinați, cu toate că sântem siguri că în această țară a duplicității există și o astfel de dreptate, decât cea care ni se face nouă în nenumăratele cazuri de voinicie a acestor potențați satrapii din Ungaria umanitară.

— **Noul ziar.** Azi s'au lansat listele de abonament la noul ziar. Din aceste liste aflăm că „dirigiarea politică și peste tot (!) conducerea directă (!) (cea indirectă a cui va fi?) a ziarului s'a depus în minile dlui Vasile Goldiș“.

Auleo! taman a doua ediție a „Luptei“ — neîndreptată!

— **Daruri de Crăciun în America.** Directorul serviciului statistic din Statele-Unite a tipărit o statistică foarte interesantă, cu privire la valoarea ce reprezintă darurile de Crăciun, pe cari le împart americanii, unul altuia.

După datele adunate, reese că această valoare atinge suma oribilă de o mie de milioane dolari (cincisute de milioane coroane) în această statistică sânt luate numai darurile particularilor. — Cad sub alta rubrică darurile pe cari le dau trusturile și băncile funcționarilor. — Sânt sume enorme. — Așa d. e. trustul pentru exploatarea oțelului a înființat anul trecut, — ca dar de Crăciun funcționarilor — un fond pentru penzi, cu un capital de 60 milioane dolari (306 milioane cor.). Penzia, care se ridică până la 500 de coroane pe lună, se dă numai după un serviciu de 20 de ani.

Tot astfel și celelalte trusturi se îngrijesc în diferite moduri de soarta funcționarilor lor.

Băncile din New-York dau de-asemeni an de an cam 10 milioane de dolari (cincizeci de milioane cor.) funcționarilor.

— **Tragedia unei vânzătoare de flori.** Ziarele din Milano aduc următoarea întâmplare tragică:

O vânzătoare de flori, o fată de 16 ani, Paola Mora, vîndea flori în colțul unei străde, unde se repară o casă. — Cumpărătorii pușini, iar frigul

era mare. Paola se preumbla dealungul casei, nepărăsind din ochi coșurile ei cu flori. — Când ajunse tocmai la partea extremă a edificiului se auzi o ruptură și la timp de câteva secunde fata ajunsese înmormântată de zidul casei, care se prăbușise. — Numai capul îi era afară din mormanul de cărămidă, iar ochii ei negri nu mai puteau distinge nimic, amețise.

În urma prăbușirii se adunase mulțime de oameni în jurul casei, dar erau toți neputincioși în situația dată. Observară într'un târziu și capul sârmanei fete, care își revenise în fire. Paola îi rugă, să o scoată din mormântul aceia de cărămidă, dar rugarea îi rămase zadarnică, căci de s'ar fi mișcat numai o singură cărămidă un zid întreg ar fi căzut și ar fi zdrobit capul frumoasei nenorocite. Fata simția, că puterile o părăsesc și nu va mai suporta greutatea cărămidilor, și văzând că orice rugare de mântuire e zadarnică, cu o ultimă sforțare ceru un preot să o cuminece, — d'abia se cuminecase, când mișcându-se o țigla, se prăbuși zidul întreg, îngropând capul sârmanei Paola, scăpând o de ultimele cli-nuri ale vieții.

Moartea tragică a frumoasei vânzătoare a înduloșat până la lacrimi pe cei prezenți.

— **Descoperirea unei bande de anarhiști.** Poliția din Roma a dat de urmele unei întinse bande de anarhiști. Trezeci și nouă de inși au fost deținuți. La interogatoriul luat toți au negat că s'ar cunoaște unul pe altul și că ar fi în oarecare legătură.

Se crede că voiau să încerce un atentat contra regelui Victor Emanuel.

— **La fondul de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare al Reuniunii meseriașilor Români din Sibiu, au mai dăruit: Eugenia Pulca, învățătoare (Beș) 40 bani, Ioan Bota, inv. pens. (Sibiu) 30 bani, Petru Farduiu, inv. (Balomir), soția sa Iulia n. Igna și fiica lor Margareta, 70 bani, Dr. Ioan Moldovan, adv. (Aiud), soția sa Evelina n. Ivan și fiica lor Evelina I cor., Demetriu Pulca, paroh (Beș) 30 bani și V. Tordășianu, 10 bani.**

— **Gabriella Rossano, cerșitoare.** După cum se anunță din Florența, poliția de acolo a deținut pe cântărețea de stradă Gabriella Rossano, pentru vagabondaj. La interogatoriul luat s'a aflat că această cântărețea a fost o fiică a operii din Florența, a fost primadona sărbătorită și îndumnezată de Italiani, prin anii 80. Cam de atunci și-a pierdut urmele și nimini nu mai știa de existența ei. Întâmplarea a adus cu sine ca numele ei să fie iar tipărit de ziare, în cadrul însă al unei istorisiri despre o viață căzută. Gabriella Rossano, în tinerețea ei a câștigat o avere destul de frumoasă, căci crezu sosit timpul să se despartă de bină, ca să și trăiască restul vieții în liniște, departe de zgomotul vetei. Se și retrase dela ocupația care i-a dat mărirea, — închirindu-și o vilă, de partea de oraș. De acum l-se începe lanțul nenorocirilor. A girat unul prieten o sumă mare, pe care el neplătind-o, Gabriella Rossano a fost silită să-și vîndă tot. Gabriella Rossano și-a pierdut întreaga avere. În etate de 60 de ani și fără nici un ban în pungă.

A ajuns pe stradă, de unde nu s'a mai ridicat. A decăzut tot mai mult, în urma firei sale pătimăse. S'a dedat la o viață de taverne, cu lucrătorii de toate categoriile, cu cari își lua paralele strinse din mila trecătorilor. Li mai rămăsese vocea. Cânta la colțuri de stradă, cerșind parale pentru cântec.

În zilele trecute a ajuns înaintea poliției. — Aici s'a dovedit trecutul ei. Ziarele aducând cazul la cunoștință publică, societatea din Florența a hotărât darea unui concert în favorul nenorocitei primadone, la care va cânta și Gabriella Rossano câteva cântece, din repertoriul său bogat de pe vremuri.

— **Ochiu electric.** Într'un număr din săptămâna trecută amputisem, că profesorul Rosnig din Petersburg a inventat un aparat, cu ajutorul caruia se poate vedea foarte departe. Profesorul Rosnig a numit invențiunea sa «ochiu electric» și ieri în cadrul unei prelegeri ce a ținut în Petersburg a descoperit o nouă însușire a invențiunii sale senzaționale. A spus, că cu ajutorul ochiului electric se poate fotografia adâncimile celei mai mari ale pământului, adâncul mărilor și interiorul vulcanilor. Invenția, care va costa aproape

Candidat de avocat cu praxă
află aplicare în cancelaria avocatului
Dr. V. Dan, Sibiu (Str. Măcelarilor 51).

Birou de informații

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui resolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac totfelul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate.

La aviz aștept la gară.

L. OLARIU, Budapest, Lajos-u. 141. în 19.

Un candidat de avocat cu praxă
află numai decât aplicare la Dr. Aurel Vlad, avocat în Orăștie (Szászváros).

MEGYERI IMRE

văpsitor de haine, curățitor chimic, broderie, și Institut pentru spălatul rufelor cu aburi, în

ALBA IULIA - Gyulafehérvár. Széchenyi-u. (lingă biserica călug).

Primește curățiri lucioase și fine, curățire de trusouri, albituri de desupt, de masă și de pat, perdele și orice lucruri din bransa aceasta cu prețuri foarte moderate. Curățire și cloșitorie chimică de totfelul de haine pentru bărbați și femei, pardesii fără a le desface, apoi materii de mobile, perdele, dantele etc., cu prețuri moder.

Caut

un candid. de avocat cu praxă

pe lângă condițiuni cât se poate de favorabile.

Dr. Aurel Nyilvan, avocat în Nagysomkút.

SCHAEFER RICHARD GÉZA

lăcătar tehnic, pentru zidiri, instalare de apeduct și canalizare în ARAD, strada Batthyányi Nr. 17.

Pregătește cordoane pentru râuri, trepte și balcoane, vetre de fier din fier făurit.

Atelier de instalare: Rățele de țevl pentru apeduct. Jașuri fără miros. Pissoare, spălătoare, odăi de baie și aranjare de ori-ce sistem — pentru încălzire centrală.

NOUTATE! Mode de cogulare de autogen sau automat cu ajutorul acetilenului sau oxigenului, prin ce obiectele stricate pregătite din fier făurit, oțel, fier vărsat și aramă în modul acesta se pot repara ușor, conform scopului.

CANARINI

Cele mai frumoase cântărețe moderne ce cântă

ziua și la lumină. Cântăreață tinăra 4, 5 fl. de 1 an 6, 8, 10 fl. Renumitele canarine Seifert și verzi dela 10 fl. în sus.

Ouătoare 1, 2, 3 și 4 fl., după soia. Catalog de prețuri despre papagal, pasări transmarine mămuțe și câini de soia se

capătă înainte trimițând 20 fl. Pentru ajungerea comandelor la loc în viață se garantează. — Comandele se pot face la

DIÓSZEGHY és Társa,
Oradea-mare-Nagyvárad.

Cea mai mare prăvălie de animale din Ungaria.

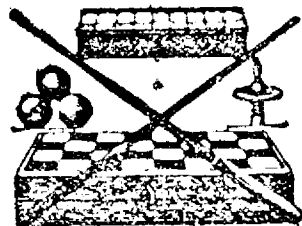
Krämer Károly

strungar

Făgăraș, Apaffy-utca Nr. 2.

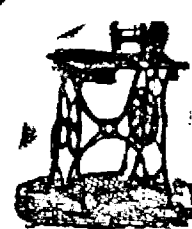
Primește spre efectuare și reparare toate lucrurile ce aparțin acestei branșe, și recomandă neguțătorilor dopuri pentru buți, în orice mărime, pregătite din material excelent.

Ține în depozit în abundență mare totfelul de articlii pentru fumători, gherghefuri pentru lucrul de mână etc. etc.

Comandele din provincie se execută prompt și cu cea mai mare punctualitate.

Obiecte admirabile.

M. Schromm

mehanic

Brașov—Brassó

Hosszú-utca No. 27.

Recomandă în atențiunea onor. public din loc și jur

marele său atelier mehanic

aranjat în Brașov, Hosszú utca 27, unde se efectuează totfelul de lucrări atingătoare în această branșă, precum:

mașini de cusut, biciclete, gramofone și apaducte,

pe lângă prețurile cele mai convenabile și execuție solidă și punctuală.

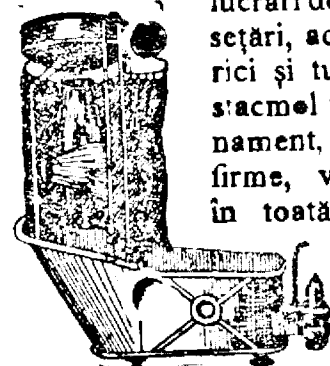
Saska Sándor tinichigiu

Brașov—Brassó, Vasut-u. 28.

Pregătește în atelierul său cu motor electric totfelul de lucrări pentru zidiri,

lucrări de tinichea, înfrumusețări, acoperire de biserici și turnuri, lucrări de sacmel turnat pentru ornament, precum și pentru firme, vane de scaldat în toată mărimea, ș. a.

Toate comandele se execută prompt și cu punctualitate.

Motoare șvedeze

pentru olei brut!

(Brevetul lui Hirsch Frank, Stockholm)

în poziție orizontală și verticală.

Mașini motorice ieftine și sigure, se pot instala oriunde.

Motoare sistem Diesel.

Motoare cu gaz.

Motoare

cu benzină, în cea mai bună execuție! Execuție promptă.

Surányi Victor

inginer tehnic diplomat, fabricant de mașini agricole

Bpest, VI., Teréz-körut 21.

Cereți catalog.

Din gură 'n gură merge vestea bucuroasă de Crăciun că renumitul atelier fotografic **ERVIN KARGER, Lugos** Strada - Meericli

deja numai pentru 8 cor. execută după oricare fotografie:

Inmăriri de platină în mărime naturală (Passepartout) ca cadourile de Crăciun. —

Surprindetivă părinții!

Surprindetivă copiii!

Măsură: 30x40 cm. numai Cor. 8.—, mărimea II-a 50—60 cm. numai Cor. 15.—, mai mare decât mărimea naturală 64x100 cm. numai Cor. 20.—

Renumele firmei mele garantează lucrările artistice; numai lucrări de artă!!

Lucrări slabe sunt escluse!

Expediare de 2 ori în 48 ore!

Serviciu prompt și conștiințios. Lucrările neconvenabile să mi-să retrimiță.

GYULAY KÁROLY

atelier modern de fotografie artistică

:: Timișoara—Temesvár, (Josefstadt) ::

Strada Hunyadi Nr. 5. — (Lângă Casina Délvidéki).

Efectuește: Tot-felul de fotografii.
Picturi în olei. Acvarele. Pasteluri.
Platinolipie. Inmăriri după orice fotografie, în cel mai modern stil artistic.

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

B-A-N-I

pe moșii și case de închiriat din Arad

cu amortizație de 10—70 ani

după mărirea sumei împrumutate cu 4, 4¹/₄, 4¹/₂, 4³/₄ și 5%, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de interesese corespunzătoare până la valoarea cea mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticiparea speșelor de intabulare, convertirea datorilor de interesese mari.

— Rezolvare grabnică, serviciu prompt —

SZÜCS F. VILMOS

Reprezentanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

Institutului pentru credit fonciar din Sibiu

pe teritoriul comitatului Arad, orașului Arad, comitatului Bihor, Gyula, Ciaba.

ARAD, Karolina-utca 8. (Casa proprie.)

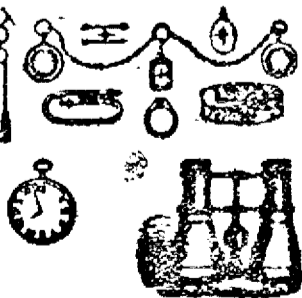
(Lângă filiala Poștei.)

Prisă pe lângă onorariile acuzitorilor de afaceri abili și demni în încredere.

— Cel mai mare magazin de juvaurice și ceasornice. —

Tamás István clasornicar, givaergiu și opticar
Gyulafehérvár, Plata Hunyadi -
(Lângă Hotel Elisabeta).

Recomandă ori-ce juvaere de aur și argint, ca lanțuri de sur pentru bărbați și femei, clasornice de buzunar, fabricație din Svițera, ca renumitele clasornice Omega și pendulele și deșteptătoarele Becht ochelari, articole optice, termometre pe lângă prețurile cele mai convenabile. -
Reparaturi de clasornice și juvaere pe lângă garanție. Cumpăr aur sfărmat și argint precum și ori-ce juvaere pe lângă prețurile cele mai moderate și serviciu conștițios. Toate comandașele sunt a-se adresa cu încredere la firma de sus.

Din nici o casă românească
Să nu lipsească!

Doctorul de casă sau DICȚIONARUL SĂNĂTĂȚII.

Impodolit cu 315 chipuri și vorbind despre:

Strictura și funcțiunile organului omului, Medicina uzuală și de urgență, Tot-felul de boale, Accidente, Otrăviri, Asfixii, Epidemii, Contagiuni, Microbi, Nevroze, Ipnotizm, Medicamente, Plante medicinale, Pansamente, Igiena generală, Alimento și băuturi, Locuințe, Îmbrăcăminte, Igiena preventivă, Igiena etăților și prof., orașelor și satelor, Ape minerale, Hidroterapie, Băi, Electricitate, Exercițiu, Gimnastică.

De Doctorul V. Bianu,

medic primar al spitalului I. C. Brătianu din Buzău. Comandor al ordinului «Coroana României». Medic major în rezervă.

Prețul 14 Coroane. + (Porto postal 80 fileri.)
Se poate căpăta la Librăria Tribunei, Arad.

Primul atelier ardelean aranjat cu putere electrică pentru scobirea pietrelor și fabrică de pietrii monumentale.

Gerstenbrein Tamás és Társa sculptor și măiestru pietrar.
Atelierul central al magazinei: Cluj-Kolozsvár, Dézsma-u. 21.
Magazin de pietrii monumentale

fabricate proprii din marmoră, labrador, granit, sienit, etc.

Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.

Biroul central:

Nagyzeben, Fleischer-gasse 17.

Filiale: Déva și Nagyvárad.

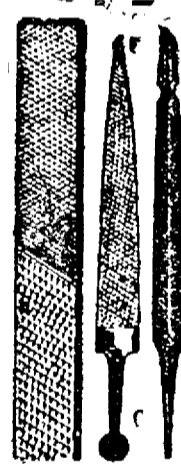

● STEIN MIKLÓS ●

— fabrică de tăiat pile —

Oradea mare — Nagyvárad.

Fabrica: Damjanics-u. 30. Magazin: Teloki-u. 33.

Recomandă fierarilor și comercianților atelierul său de tăiat pile bine aranjat, unde se pregătesc pile mici și mari din oțel vărsat de prima calitate etc. Primește spre scobire pile mici și mari vechi cu prețuri ieftine.

Atențiune!

ieftin se poate cumpăra numai la

Magazinul de concurență (Verseny áruház)

Arad, Strada Asztalos Sándor

Cămașă femeiască din șifon R. dela 75 cr.	Cămașă p. bărbați din șifon R.R. dela 99 cr.
Pantaloni p. femei « » » 74 «	Cămașă de iarnă « 85 «
Rochie de desubt I dublă » 125 «	Guler, numai « 7 «
Rochie de desubt din lister I db « 125 «	Manșete, părechia « 8-19 «
Rochie de desubt din mătășă « 375 «	Ciorapi 8 părechi 50, 90 și « 100 «
Batist p. scutirea corsetului « 52 «	Apărător de mătășă p. guler « 68 «
Rochii de desubt din batist « 125 «	Mănuși glacé, părechea « 50 «
Mătășă Taft 1 m. « 82 «	Șal de mătășă « 38 «
Mătășă cu șiruri metrul » 82 «	Congré pentru lucru de mână « 125 «
Haine p. copii « 75 «	Dantelă, metru « 1 «
Năfrămuțe, duzina « 68 «	Materie de dantelă « 25 «

Rugăm onor. public cumpărător să se convingă despre țef înătașes mărfulilor nea-țre. Cu stîmă:

Bluză 1 fl. 25 cr.

1metru de pănură 75 cr.

Geiger Gyula fiai.

Filiala celui mai mare magazin de dantele din Ungaria de sud.

Avis!

Cu stimă aduc la cunoștința onor. public cetitor din Arad și provincie că toate mărfurile din prăvălia mea, de azi începând le vând cu prețurile lor originale.

Cu deosebită simă:

Lantós József és Társa

prăvălie de modă
p. femei și bărbați

Arad, Andrásy-tér 20

(Patatul Fischer Eliz).

CĂRBUNI

Prusești și Cochs

calitățile cele mai bune și
cu prețurile cele mai ieftine

se pot căpăta la

: Roth József :

Arad, Eötvös-u. 3.

Telefon 63.

Telefon 63.

S'a început deja marea expoziție de Crăciun, la

Fiți atenți la firmă! — REICHEL. — Fiți atenți la firmă!

In bazarul de concurență, vis-à-vis cu statuia „Libertății”.

Asortiment uriaș de jucării de copii și obiecte de lux, cu prețuri cari n'au mai existat. In grupuri de 5, 16, 25, 45 și 90 împărțit.

Ca orientare pentru public dăm următoarele informații:

Grupa 25.

Ciornic cu mașinarie, tren, automobil, closon omnibus, jucărie sunătoare, mașină de călcat de nickel, piano cu 8 tonuri, cărți cu chipuri indistrugibile, cărți de povești: Robinson, Grün, Andersen. Lumea basmelor tinereții, jocuri de societate, păpuși îmbrăcate în număr mai mare de 100 păpuși veritabile franceze în mărime de 22 centimetri, ciornice de buzunar cu trăgător, vatre de casă, măști în număr mare, animale de tinichea, roșile sunătoare, creion în formă de cheie, cuțite, ereioane și tocure, săbii, puști, chipiuri, vioare, mobile de casă revizite de bucătărie, soldați de fier, păpuși de celuloid indistrugibile, figuri de jucat etc.

Grupa 45.

Ciornic de tras cu mașinarie, trăsuri electrice cu conduct superior, automobil cu vagoane colorate de tras, un acrobat puternic, closoni, și tot felul de animale, omnibus — motor, vapoare, noutăți de ceasuri sunătoare, armă de casă ideală cu tablă de țintă, trăsura de purtat, echipament întreg de soldat, baionetă cu piele lustruită cu lac, serviciu de porcelan pentru șase persoane, miel cu tonuri muzicale, soldat puternic de nedistrus 6 bucăți, cărți cu chipuri și cu povești, trăsura de păpuși cu roate de gumă, vase de culină din tinichea, odaie de baie aranjată, mașină de călcat din fier, mojar, stringător de bani cu ciornic și clopoțel, domino de os, păpuși de mari gumă, iepure îndoit regulabil, closoni regulabili, tipografii pentru copii, de mână, lăterne magice, mașini de aburi veritabile, cuburi ilustrate 12 la număr, zidărie de piatră ca joc pentru copii, dulap, mașină pentru scoțit, de copii, dobe cari se pot șuruba ca regulator, etc. etc.

Grupa 90.

Animale regulabile trase cu piele, mici, mari, cu voce și animale din masche, vase frumoase, soldați indistrugibili călări, menagerii, trenuri regulabile cu șine, tot felul de figuri și animale, și mașini de vapor, corăbii, scrinuri »Ripiter« de piatră ferestrău de strugar cu garnitură, figure de șac puternice cu tablă de închis, domine de os cu 45 de figuri și 100 și 100 alte articole.

Păpuși solide franceze mișcătoare.

Mărime în centimetri: 26 28 30 32 34 36 38 42 46 50 54 58 64
35 40 45 50 60 80 90 110 145 160 180 240 260
afară de aceasta un mare asortiment de păpuși de piele, păpuși îmbrăcate sau de celuloidă.

Păpușele cumpărate la mine le repar eu, în caz dacă : : se strică, și primesc tot felul de reparări posibile. : :

Mare asortiment în decoruri pentru pom de Crăciun.

Mare expoziție de gramafone cu ton de oțel, începând dela 9 fl., mare asortiment în plăci duble cu 1-50 cr. Fonografe surprinzător de ieftine, 2-50 cr. cele mai bune tuburi cu 60 cr.

Cai cu leagăn de toate mărimile dela 1 fl.

Obiecte de lux:

Album de ilustrate din plüsch dela 45 cr. în sus, album de suvenir de plüsch dela 25 cr. în sus, casete de cusut, serviciu cu e farfurii 90 cr., serviciu de țuca 45 cr., uriaș magazin în obiecte pentru spălat, mâncat, de ceau, mai departe portofolii de piel. brodate, vase de flori, ciornice, marmoră sculptată mese mici de gust, serviciu de fumat de bronz și nenumărate alte obiecte

Cumpărare de ocazie din obiecte de argint de China. — Umbrele bărbătești de mătase cu margine de otoman 1 fl. 70 cr. și încă multe obiecte neînșirate aici.

Trăsuri de copii mare asortiment dela 4 fl. 50 cr. în sus.

Pentru fiecare cumpărător se dă gratuit o fotografie mărită.

Fiți atenți la firmă!

Bazarul de teafru.

DISTINS CU MEDALIE DE AUR IN 1888 SI 1907.

Urmasul lui Schuller József — Ladányi Józsefarmurar și depozitar de articole de vânatoare
Pécs, Király-u. 42. — Nagyvárad, Uri-u. 21.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public din loc și jur că am preluat magazinul de arme existent de 30 de ani și cu bun renume al lui Schuller József, pe care supt numele meu îl voi păstra și pe mai departe. Având în vedere că depozitul de arme din Pécs, Király u. 42, înființat la 1885 și a câștigat cel mai bun renume, îmi voi da silința ca pe lângă serviciu culant și prețuri ieftine să câștig aceasta și

celui din Oradea-Mare.

Țin în depozit

arme de cea mai bună fabricație,

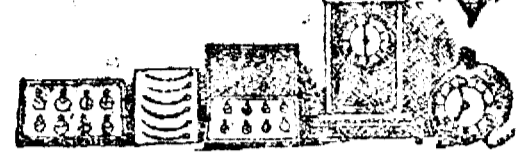
cu repetiție și încărcătură în teavă, revolvere, pistoale, și totfelul de cartușe pentru arme. — Se dă deosebită atenție reparației și păstrării armelor. Se primește ca ucenic un băiat cu 4 clase medii, care vorbește românește. — Preț-curent gratuit

JOHAN GENSTHALER

giuvaergiu și ceasornicar,
în Orăștie. Szászváros.
Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint și ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. —

Să fac orice reparații de juvaere și ceasornice de aur, repede precis și ieftin. — Serviciu conștiințios. —

DR ALEXICI VLADIMIR**SANATOR, AMBULATOR ȘI BAIE MINERALĂ**

ARANJATE FOARTE MODERN.

PANCIOVA.

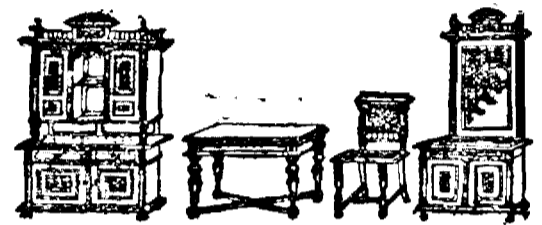
PANCISOVA.

TELEFON NR. 181.

Reacția boalei de sânge după Wassermann—Düngern—Noguchi. Tractarea boalei de sânge cu serul Quéry și cu absenbenzolul și cu arsenbenzolul lui Ehrlich. — Vindecarea tuberculozei după Dr. Spengler sau Koch—Wolff—Eisner. — În stabiliment se vorbește și românește. —

MAGAZIN DE MOBILE**Josn Réthi**

șimplar artistic pentru sălile și mobile, în Sibiu — N. szeben, Elisabethg. 20

Primesc ori-ce lucrări pentru aranjamente de școale, biserici, magazine, birouri și locuințe, deasemenea pentru clădiri, lucrări în cel mai modern stil, pe lângă livrare promptă prețuri moderate și din material uscat. Desemne și proiecte fac grabnic și gratuit.

„TIMIȘIANA” INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII

Fondată la anul 1885.

Centrala în Timișoara oraș (Belváros) Piața Balázs No. 1. (Palatul Mocsonyi).

Filiale în Buziaș, Receaș, Ciacova și Deta.

Telefon pentru centrală Numărul 510.

Telefon pentru „STANDARD” No. 1028.

Capital propriu 1.500.000.— Cor. — Depuneri . 4.000.000.— Coroane.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libele. — Administrează depuneri cu casete de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse $4\frac{1}{2}\%$ și 5% interes, fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 Coroane, după starea cassei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire ipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Administrează agentura generală pentru Ungaria de sud a societății de asigurare

„STANDARD”.

Telefon: Filiala Buziaș Nr. 10. — Filiala Receaș Nr. 14.

Telefon: Filiala Ciacova Nr. 16. — Filiala Deta Nr. 26.